

Assignatura: ETNOLOGIA REGIONAL. ESTUDIS MONOGRÀFICS.

Etnologia dels pobles indígenes de les terres baixes d'Amèrica del Sud

Codi: 28691

Professora: Montserrat Ventura

Cicle: Segon

Semestre: Primer

Nº Crèdits: 6

Tipus: OP

Horari de classe:

Gr. 1	Dt-Dj	10.00-11.30
TI 1	Dj	13.00-14.00

Despatx: B9-137

Telèfon: 93 581 1143

E-mail: montserrat.ventura@uab.es

Descripció

Identificar àrees geogràfiques com a àrees culturals és sempre controvertit. Malgrat tot, l'etnologia de les terres baixes d'Amèrica del sud ha generat un conjunt de temes i de debats teòrics que li confereixen una unitat d'anàlisi particularment interessant per a l'antropologia en general. A l'Amèrica del Sud, la tradició hispànica s'ha centrat des del primer moment en el món andí, tot deixant de banda l'indi "salvatge", per al qual la colonització ha estat molt més inconstant i tardana, i que ha estat en canvi punt de referència d'altres tradicions. Al llarg de la història, les imatges que l'indi selvàtic ha suscitat han seguit dos conceptes: el del "bon salvatge" i el de l'home agressiu per natura, sense llei, ratllant l'animalitat; en qualsevol dels casos però, proper a la natura. De la mateixa manera, els temes clàssics generats per l'etnologia de l'àrea han girat entorn de la "naturalitat" de l'indi salvatge, al qual sovint s'ha negat la capacitat de creació cultural.

A partir d'exemples etnogràfics concrets i dels textos programàtics de les diferents orientacions teòriques, farem un repàs dels temes a partir dels quals s'ha desenvolupat l'etnologia de les terres baixes d'Amèrica del Sud, temes que segueixen essent claus per a l'antropologia general i per la comprensió de la humanitat.

Objectius

Simultàniament a la introducció en una àrea de tradició etnogràfica com l'Amazònia, l'estudiant adquirirà el coneixement bàsic sobre els debats més específics que l'etnologia d'aquesta àrea ha generat en els grans temes antropològics en què s'ha centrat.

Temari

1. Història i etnohistòria.
2. La imatge de l'indi selvàtic. El primitivisme.
3. Ecologia i economia.
4. Guerra i canibalisme.
5. El control d'aquest món i del més enllà: política i xamanisme.
6. Els moviments de recuperació ètnica, cooperació internacional i turisme.

Avaluació

L'avaluació es realitzarà a partir d'un treball global a lliurar a la fi del curs i de l'anàlisi de textos i documentals que es realitzarà en el marc de les Tutories Integrades.

Tutories Integrades

Es faran grups reduïts de discussió de blocs d'articles i de documentals videogràfics.

Bibliografia de referència

- ALBERT, B. & A. R. RAMOS (ORG)
2000 *Pacificando o Branco. Cosmologias do contato no Norte-Amazônico*, Sao Paulo: Editores UNESP.
- BERGMAN, R.
1990(1980) *Economia Amazônica* Lima:CAAP.
- CARNEIRO DA CUNHA, M.
1986 *Antropologia do Brasil*, Sao Paulo:editora brasileira.
- CHAGNON, N.A.
1977 *Yanomamo, The Fierce People*, N.Y.:Holt, Rinehart and winston.
- CHAUMEIL, J.-P.
1983 *Voir, savoir, pouvoir. Le chamanisme chez les Yagua du Nord-Est péruvien*, Paris: Ed. de l'E.H.E.S.S.
- CLASTRES, P.
1986(1972) *Crónica de los indios Guayaquis*, Barcelona:Alta Fulla.
1981(1980) *Investigaciones en antropología política*, Barcelona:Gedisa.
- CORREA, F.(ed)
(?) *La selva humanizada. Ecología alternativa en el trópico húmedo colombiano*, Bogotá: instituto Colombiano de Antropología / Fondo FEN de Colombia / Fondo Editorial CEREC.
- DESCOLA, Ph.
1986 *La nature domestique: symbolisme et praxis dans l'écologie des Achuar*, Paris: Fondation Singer-Polignac / Editions de la Maison des Sciences de l'Homme. Trad: *La selva culta*, Quito: IFEA/ Abya-Yala.
- 1993 *Les lances du crepuscule. Relations Jivaros, Haute-Amazonie*, Paris:Plon.
- DIAZ MADERUELO, Rafael
1986 *Los Indios de Brasil*, Madrid: Alhambra.
- ERIKSON, Ph.
1996 *La griffe des Aïeux. Marquage du corps et démarquages ethniques chez les Matis d'Amazonie*, Paris: Éd. Peeters.
- GROSS, D.R. (ed.)
1973 *Peoples and Cultures of Native South America*, N.Y.:Doubleday;The Natural History Press.
- HAMES, R.B. & VICKERS, W.T.(eds.)
1983 *Adaptive Responses of Native Amazonians*, N.Y.:Academic Press.
- KENSINGER, K.M. (ed)
1984 *Marriage Practices in Lowland South America*, Urbana & Chicago: University of Illinois Press.

- L'HOMME, Avril-Décembre 1993 *La remonté e de l'Amazone. Anthropologie et Histoire des Sociétés Amazoniennes*, num.126-128.
- LATHRAP, D.W.
1970 *The Upper Amazon*, London: Thames and Hudson.
- LEVI-STRAUSS, C.
1955 *Tristes Tropiques*, Paris:P1on. Trad: 1969 *Tristos Tròpics*, Barcelona:Anagrama.
1985 *La potière Jalouse*, Paris:P1on. Trad: 1986 *La alfarera celosa*, Barcelona, Buenos Aires:Paidos.
- LIZOT, J.
1979(1976) *El círculo de los fuegos*, Caracas:Monte Avila editores.
1984 *Les Yanomami centraux*, Paris: EHESS, Cahiers de l'Homme.
- McCALLUM, C.
2001 *Gender and Sociality in Amazonia. How real People are Made*, Oxford & New Yorg: Berg.
- MEGGERS, B.
1971 *Amazonia: Man and Culture in a Counterfeit Paradise*, Chicago: Aldine. Trad:
1984 *Amazonia. Un paraíso ilusorio*, Mexico: Siglo XXI.
- METRAUX, A.
1967 *Réligions et magies indiennes d'Amérique du Sud*, Paris: Gallimard.
- MORÁN, E.
1993 *La ecología humana de los pueblos de la Amazonía*, México: FCE.
- REICHEL-DOLMATOFF, G.
1968 *Desana. Simbolismo de los indios Tukano del Vaupés*, Bogotá:Universidad de los Andes.
1978(1975) *El chamán y el jaguar*, Mexico:Siglo XXI.
- RENARD-CASEVITZ, F.-M., SAIGNES, Th. TAYLOR, A.C.
1986 *L'Inca, l'espagnol et les sauvages*, Paris: Recherches sur les civilisations. Trad:
1988 *Al este de los Andes*, Quito:Abya-Yala.
- RIVIERE, P.
1984 *Individual and Society in Guiana. A comparative Study of social organization*, N.Y., Cambridge U.P.
- SANTOS, F.
1992? *Etnohistoria de la Alta Amazonía, siglos XV-XVIII*, Quito:Abya-Yala, col.500 Años.
- SANTOS, F. (COMP)
1996 *Globalización y cambio en la Amazonía indígena*, Quito: Abya-Yala.
- STEWART, J. (ed)
1948 *Handbook of South American Indians*, Washington D.C.: Smithsonian Institution.
- SURRALLÉS, A. y P. GARCÍA HIERRO (eds)
2004 *Tierra adentro. Territorio indígena y percepción del entorno*, Copenhague: IWGIA.
- VIVEIROS DE CASTRO, E.
1993 *From the Enemy's Point of View. Humanity and Divinity in an Amazonian Society*, Chicago & London: The University of Chicago Press.

NOTA:

La bibliografia obligatòria i recomanada, així com els articles a debatre en les Tutories Integrades es lliuraran a l'inici del curs.